

PRIVREDNA/GOSPODARSKA
KOMORA FEDERACIJE
BOSNE I HERCEGOVINE

Broj 126 Godina XIII novembar/studeni 2013.

GLASNIK

ISSN 1840-0310

Predstavljamo

BUDUĆNOST VJETROENERGIJE I OSTALIH OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE U BiH

Drvni sektor

EK USVOJILA EU STRATEGIJU ŠUMARSTVA I SEKTORA TEMELJENIH NA ŠUMAMA

ISSN 1840-0310

9 771840 031004

Nacrt zakona o gasu Federacije BiH

Nacrt Zakona o gasu u FBiH je jedan u nizu zakona kojima se oblast energetike u FBiH treba regulisati kroz zakonodavni okvir, jer je gasna privreda do sada regulisana Uredbom o organizaciji i regulaciji sektora gasne privrede FBiH.

Donošenje ovog Zakona je važno i zbog činjenice da obaveza za njegovo donošenje proizilazi iz preuzetih obaveza Bosne i Hercegovine, kao potpisnice Ugovora o osnivanju Energetske zajednice zemalja jugoistočne Evrope, čime je preuzela obaveze im-

plementacije direktiva i uredbi iz takozvanog „trećeg energetskeg paketa“.

Predlagač Zakona, Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije smatra da će po prvi put kroz legislativni okvir, gasna privreda biti regulisana na sveobuhvatan način i usaglašena sa direktivama Evropske unije.

Tekst nacrtu Zakona predložen od Vlade FBiH je razmotren na sjednicama oba doma Parlamenta FBiH.

Zastupnički dom Parlamenta FBiH donio je zaključak kojim se, između ostaloga, zadužuje predlagač da organizuje i provede javnu raspravu koja će trajati 30 dana.

U skladu sa zahtjevom predlagača Zakona - Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije, Privredna/Gospodarska komora FBiH organizovala je 24. 10. 2013. godine Javnu raspravu o Nacrtu ovog zakona, na kojoj je bio prisutan značajan broj učesnika, posebno iz reda privrednih društava na koje se i odnosi implementacija ovog zakona.

Nacrtom Zakona uređuju se: strategija, politika i pla-

niranje razvoja gasnog sektora, učesnici u gasnom sektoru, pravila i uslovi za obavljanje energetske djelatnosti u sektoru prirodnog gasa, razdvajanje djelatnosti i funkcionisanje gasnog sektora, operatori sistema, pristup treće strane sistemu za prirodni gas, tržište gasom i regulisanje tržišta, nadležnosti Regulatorne komisije u gasnom sektoru, energetske dozvole, licence i tehnički propisi, izgradnja i rekonstrukcija infrastrukturnih objekata, prava i obaveze proizvođača, snabdjevača i kupaca gasa, sigurnost snabdjevanja gasom i mjere u slučaju poremećaja na tržištu gasa, upravni nadzor i inspekcija, te druga pitanja od značaja za gasni sektor u FBiH.

Uvodničari javne rasprave su bili Amira Pintul, pomoćnik ministra energije, rudarstva i industrije, Darko Pranjić, šef odsjeka i Armin Đuliman, stručni saradnik u Ministarstvu.

Generalna ocjena učesnika diskusije je da predloženi tekst Nacrta Zakona o gasu u FBiH objektivno

predstavlja napredak, jer dosadašnje nepostojanje ovog zakona, odnosno važeća Uredba o organizaciji i regulaciji sektora gasne privrede FBiH, nije sveobuhvatno regulisala gasni sektor u FBiH.

Suštinskih primjedbi na Nacrt Zakona nije bilo. Pojedinačne primjedbe su se odnosile na eventualne dopune članova Nacrta.

Posebno je naglašeno da bez obzira na eventualne dileme oko formulacije pojedinih članova teksta Zakona, principi koji su predviđeni direktivama EU: obezbjeđenje kontinuiranog, sigurnog i kvalitetnog snabdjevanja kupaca prirodnim gasom, uključivanje u međunarodno tržište prirodnim gasom preko jedinstvenog tržišta prirodnog gasa u BiH, osiguranje usklađenosti tržišta prirodnog gasa BiH i kompatibilnosti sistema prirodnog gasa BiH sa drugim regionalnim i evropskim tržištima i sistemima, trebaju biti najvažniji.

P/G K F BiH
info@kfbih.com

Umjesto uvodnika

Vama na usluzi!

Poštovani čitaoci,

Naš Glasnik u elektronskom izdanju je pred vama već skoro godinu. Prema reakcijama, čini nam se da smo ispunili očekivanja. U nastojanju da širimo obim usluga, ali prije svega, da Vam budemo na raspolaganju što je više moguće, odlučili smo da odemo korak dalje i ponudimo Vam i mogućnost oglašavanja Vašim budućim partnerima. Naravno, sve je prepušteno Vašoj slobodnoj odluci i prije svega činjenici da ono što odaberete bude u Vašu korist.

U ovom broju, uz ostale interesantne informacije i tekstove, čestitamo Dan državnosti BiH aLi i Vama otvaramo prostor da svojim poslovnim partnerima čestitate predstojeće novogodišnje praznike po promotivnoj cijeni 1/4 strane za samo 100 KM sa uračunatim PDV-om. Jednostavno – dostavite nam Vašu čestitku i nju će vidjeti preko 3.000 Vaših trenutnih i potencijalnih poslovnih partnera.

Redakcija

info@kfbih.com, poslovniglasniksarajevo@bih.net.ba

IMPRESUM

GLASNIK

GLASNIK
Privredne/Gospodarske komore
Federacije Bosne i Hercegovine
Godina XIII
Novembar/studenj 2013.
Adresa:
Privredna/Gospodarska komora
Federacije Bosne i Hercegovine
- za Glasnik-
Branislava Đurđeva 10/IV
71000 Sarajevo
Kontakt: info@kfbih.com
Telefoni:
033/566 300, 217 782
Faks: 033/217 783
www.kfbih.com
Priprema:
Poslovni glasnik d.o.o. Sarajevo
Marka Marulića 2
71000 Sarajevo
033 710 340
Poslovniglasniksarajevo@bih.net.ba

Edukacija komora u cilju unapređenja neformalnog obrazovanja odraslih u BiH

Kako izgraditi PrilikaPlus model?

Privredna/Gospodarska komora FBiH je učestvovala u projektu “Prilika Plus”, finansiranom od Vlade Švajcarske, a koji je bio usmjeren na unapređenje sektora neformalnog obrazovanja odraslih u BiH, u cilju razvijanja vlastitih kapaciteta da može samostalno i kontinuirano provoditi prikupljanje podataka o nedostajućim zanimanjima i analizirati potrebu za edukacijama. Tokom oktobra ove godine u Laktašima i Sarajevu organizirane su radionice o temi “Izrada profila zanimanja” kao i izučavanja “Metoda kvalitativnih istraživanja”.

Pored predstavnika P/GKFBiH radionicama su prisustvovali i predstavnici komora iz Republike Srpske, te kantonalnih/županijskih komora, Bihaća, Mostara i Sarajeva kao i Distrikta Brčko.

Učesnici su obučavani kako da koriste osnovni alat za izradu adekvatnih programa obuke korištenjem DACUM metodologija, što je u stvari anagram od „Develop A CUrriculuM“, koje osim što aktivno uključuju poslodavce u proces razvijanja programa, za rezultat imaju jasno definisane dužnosti, zadatke i korake koje je neophodno provesti za uspješ-

no obavljanje nekog posla. Metodologija definiše sva neophodna znanja i vještine, alate i opremu, ali i ponašanja i stavove zaposlenih u okviru radnog mjesta. Primjena DACUM metodologije takođe pruža osnovu i za razvoj odgovarajućih test instrumenata koji služe za ocjenjivanje uspješnosti obuke za svakog kandidata te time osigurava standardizovan proces verifikacije stečenog znanja.

Svrha druge radionice je upoznavanje sa metodologijom istraživanja sa posebnim akcentom na kvalitativna istraživanja, dok je ključni cilj osposobiti uposlene u komorskom sistemu da adekvatno odabiru i primjenjuju metode analize podataka koje će im omogućiti objektivnu, kvalitetnu i racionalnu verifikaciju dobivenih nalaza.

U okviru treninga polaznici su imali priliku da se obučavaju u oblasti kvalitativnih istraživanja, te da prođu obuku za provođenje pet kvalitativnih istraživačkih metoda koje će biti ključne za implementaciju projekta Prilika Plus.

Emir Pašić dipl.ecc
e.pasic@kfbih.com

Drvni sektor

EK usvojila EU strategiju šumarstva i sektora temeljenih na šumama

4. kongres pilanara Jugoistočne Evrope održan je u srijedu 30. 10. 2013. godine u Slavonskom Brodu (dvorana Ivana Brlić Mažuranić), pod visokim pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske, prof. dr. sc. Ive Josipovića koji je izrazio podršku održavanja i ostvarenja ciljeva Kongresa.

Organizator ovog kongresa je Drvni klaster Hrvatske i časopis Drvo i namještaj.

Na skupu su osim vodećih pilanara i drvoprerađivača iz zemalja JIE biti prisutni predstavnici značajnih institucija iz R Hrvatske (Hrvatski sabor, Ministarstvo gospodarstva, Ministarstvo poljoprivrede, Hrvatska komora inženjera šumarstva i drvne tehnologije, Hrvatska banka za obnovu i razvoj) ali i iz zemalja Regije (Privredna komora Srbije - Vladimir Burda, Privredna /Gospodarska komora FBiH - Šemsa Alimanović, Zdenko Laštro i Matko Stjepanović, direktor drvnog klastera BiH, Šumarski fakultet Beograd - prof. Goran Milić sa suradnicima, Republičke agencije za razvoj malih i srednjih poduzeća RS - Slobodan Marković, Alaksandar Simić, Ministarstva poljoprivrede i šumarstva RS - Goran Zubić, pomoćnik ministra, Boris Marković).

Na skupu su bili važni predstavnici šumarskih poduzeća i prerade drveta iz regije: izvršni direktor i komercijalni direktor Srbijašuma, komercijalni direktor Hrvatskih šuma, direktor Gozdno Gospodarstvo Slovenj Gra-

IZJAŠNENJE DOMA NARODA O NACRTU ZAKONA O ŠUMARSTVU

Vlada FBiH je na 85. sjednici održanoj 31. 10. 2013. godine, kao svoj, utvrdila Nacrt zakona o šumarstvu, koji su predložili zastupnici u Zastupničkom domu Parlamenta FBiH Slaviša Šućur i Enver Mujala, te ga uputila u Dom naroda na razmatranje i izjašnjenje.

Za ovaj tekst zakona Zastupnički dom Parlamenta FBiH je, na 8. redovnoj sjednici održanoj 24. novembra 2011. godine, utvrdio da može poslužiti kao osnova za izradu Prijedloga zakona.

dec, direktor i izvršni direktor Šuma Republike Srpske, pomoćnik ministra poljoprivrede i vodoprivrede RS, Drvni klaster BiH, Drvni klaster iz Prijedora, MS & WOOD iz Sarajeva, Eko zona iz Šipova.

Radi se o susretu predstavnika pilanarske industrije i šumarstva, naučne zajednice, trgovaca drvetom i dobavljača tehnologije, a prisustvovalo je oko 250 sudionika iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije, Slovenije, Italije, Njemačke, Austrije i Mađarske, mnogobrojni gosti iz inozemstva te

predstavnici državne uprave, lokalne samouprave, sindikata i medija.

Prilike u sektoru prerade drva i dalje se pogoršavaju te je sve veći broj pogona koji su pred zatvaranjem, a o tome su već izvještavali predstavnici drvoprerađivačkog sektora u više navrata. Nestašica sirovine, zastarjele tehnologije te loše gospodarske prilike na domaćem i stranim tržištima glavni su razlozi za sve lošije stanje u drvoprerađivačkom sektoru cijele regije, a izlaz se vidi u proizvodnom restrukturiranju, većem uključivanju u evropske programe i finansiranju iz fondova namijenjenih ruralnom razvoju te ulaganju u dalju edukaciju, o čemu su govorili predstavnici vodećeg svjetskog Instituta za pilansku preradu LHK iz Rosenheima - Njemačka.

Na Kongresu po prvi puta veći tematski naglasak usmjeren je prema pilanarstvu u kontekstu većeg korištenja EU fondova i potenciranja ruralnog razvoja područja s tradicijom drvne industrije i šumarstva (Kongres je dio aktivnosti ID WOOD projekta, finansiranog od strane EU programa SEE). **U tom smislu predstavljen je budući okvir za preradu drva temeljen na novoj evropskoj strategiji šumarstva koji je EK donijela 20. 9. 2013. godine. Ova strategija je konceptu održivog gospodarenja šumama i multifunkcionalne uloge šuma i osigurava koherentan i cjelovit pristup gospodarenju šumama i sektora temeljen na šumama.**

Prezentirani su primjeri pilanskih projekata koji su bili podržani kroz EU finansiranje. Tema proizvodnje energije iz drva je posebno aktuelna u kontekstu novog Akcijskog plana za obnovljive izvore energije pa veće korištenje biomase predstavlja dobru priliku za jačanje razvoja ruralnih i pasivnih područja.

Šemsa Alimanović
s.alimanovic@kfbih.com

Susreti

Ambasador Rumunjske u BiH u posjeti P/GKFBiH

Ambasador Rumunjske u BiH N.J.E. Filip Teodorescu održao je 30. listopada u Mostaru radni sastanak s gospodarstvenicima Hercegovine. Primio ga je Jago Lasić potpredsjednik Privredne/Gospodarske komore Federacije BiH.

Sastanak je upriličen s ciljem uspostavljanja suradnje s firmama iz Rumunjske, unaprjeđenja već uspostavljene suradnje između firmi sa ova dva područja i zajedničkog nastupa na tržištu zemalja Europske unije.

Ambasador Teodorescu je iznio podatke o robnoj razmjeni koja bilježi pozitivan trend od oko 7,4% u ovoj godini. Prednost potencijalne suradnje leži u tomu što su zemlje geografski bliske iako nisu susjedne, ali imaju brojne veze, tradiciju, kulturu, komplementarno gospodarstvo. Tržište je otvoreno za protok roba i usluga u oba pravca. Za sve razmjene najbitnijim smatra ispunjenje dva uvjeta, kvalitetu i cijenu.

Potpredsjednik Lasić je znio podatke kako dvadesetak roba iz uvoza i izvoza iz Rumunjske čini oko 90% robne razmjene, te da postoji mogućnost da se asortiman roba poveća, a time i ukupna robna razmjena u oba pravca.

Direktor firme SIK iz Mostara iskazao je interes za uspostavljanjem kontakata sa livnicama - željezarama iz Rumunjske.

Direktori firma Lignum i Maoles iz Mostara iskazali su interese za

suradnju s tvornicama iverice kao i za zajednički nastup roba na trećim tržištima.

Ministar gospodarstva županije Hercegovačko-neretvanske županije Amir Zagorčić iskazao je spremnost povezati firme iz Rumunjske i BiH na Sajmu gospodarstva u Mostaru, bilo na izložbenom prostoru bilo kroz bilateralnu suradnju firmi.

Zaključak ovih razgovora bio je da postoji interes za konkretnim vidovima suradnje kako bi se ostvarili zajednički interesi gospodarstvanika ove dvije zemlje, u čemu će im pomoć, osobito oko zakonske regulative i uvjeta poslovanja, davati Ambasada Rumunjske u BiH i P/G komora FBiH.

*Željana Bevanda
zeljana_bevanda@yahoo.com*

Vlada FBiH

Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o usavršavanju predsjednika i članova nadzornih odbora i uprava privrednih društava sa učešćem državnog kapitala produžen rok za usavršavanje

Vlada Federacije BiH je na 83. sjednici održanoj 3. 10. 2013. godine izmijenila i dopunila Uredbu o usavršavanju predsjednika i članova nadzornih odbora i uprava privrednih društava sa učešćem državnog kapitala, tako što je krajnji rok za ispunjenje ove obaveze produžen do 31. 1. 2014. godine.

Novina je i to što su predsjednici i članovi nadzornih odbora i uprava privrednih društava sa učešćem državnog kapitala koji ne završe usavršavanje najkasnije do 31. 3. 2014. godine, dužni podnijeti ostavku na dužnost

koju obavljaju najkasnije do 15. 4. 2014. godine. U protivnom, nadležni organ koji u tom privrednom društvu vrši ovlaštenja po osnovu učešća državnog kapitala je dužan pokrenuti postupak za njihovo razrješenje.

Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o usavršavanju predsjednika i članova nadzornih odbora i uprava privrednih društava sa učešćem državnog kapitala je objavljena u „Službenim novinama FBiH“ br. 80/13 od 16. 10. 2013. godine.

*P/G K F BiH
info@kfbih.com*

Dubrovnik

Osmi kongres žena poduzetnica Jadransko-jonskog područja

U organizaciji Foruma gospodarskih komora Jadransko-jonskog područja, Okruglog stola za žensko poduzetništva i HGK-Županijske komore Dubrovnik, a uz suorganizaciju Hrvatske udruge poslovnih žena KRUG, održan je 8. kongres poduzetnica Jadransko-jonskog područja, u Dubrovniku 24. i 25. listopada 2013. godine.

Kongres je održan pod pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske Ive Josipovića.

U uvodnom dijelu nazočne poduzetnice pozdravili su Rodolfo Giamperi, predsjednik Foruma Jadransko-jonskih gospodarskih komora, Terezina Orlić, predsjednica Hrvatske udruge poslovnih žena KRUG i predsjednica ŽK Dubrovnik, Zdenka Lončar, pomoćnica ministra Ministarstva poduzetništva i obrta RH, Helena Štimac Radin, ravnateljica Ureda za ravnopravnost spolova Vlade RH, zamjenica župana Dubrovačko-neretvanske županije Marija Vučković, gradonačelnik Grada Dubrovnika Andro Vlahušić i Selma Jakupović zastupnica u Zastupničkom domu Parlamenta FBiH.

Ovogodišnju temu Kongresa „Banke u gospodarskoj krizi – žensko poduzetništvo,“ predstavio je prof.dr.sc. Ivan Lovrinović sa Ekonomskog fakulteta u Zagrebu.

U istom dijelu prezentacije su imale i Anna Danti iz Europske komisije, Opće uprave za poduzetništvo i industriju, Zdenka Lončar, te Mira Krneta, ispred Hrvatske banke za obnovu i razvoj, a ispred Bosne i Hercegovine Lamija Kozarić-Rahman, direktorica Izvozno-kreditne agencije BiH-IGA.

Na stanje ženskog poduzetništva i mogućnosti financiranja osvrnule su se i predstavnice iz Crne Gore, BiH, Albanije, Italije i Hrvatske.

Drugi dan Kongresa bio je obilježen „pričama“ dobre prakse sa lokalne razine, i iz zemalja sudionica Kongresa, a oglasile su se i predstavnice projekta Europska mreža ambasadorica ženskog poduzetništva.

Na kraju doneseni su i zaključci:

- - s obzirom na skoro donošenje Strategije razvoja Jadransko-jonske makroregije (lipanj/juni 2014.) po-

zivaju se sve predstavnice žena poduzetnica iz zemalja ove regije, da se aktivnije uključe te artikuliraju svoje zahtjeve prema vladama zemalja u kojima rade i djeluju, kako bi zahtjevi poduzetnica bili involvirani u navedenu strategiju;

- - pristupit će se izradi anketnog upitnika za informaciju o postojećem financiranju (financijskim mogućnostima) za poduzetnice u svakoj od zemalja Jadransko-jonske regije, a dobiveni podaci prezentirat će se na sljedećem Forumu u svibnju/maju 2014;

- - potrebno je educirati poduzetnice u pripremi dokumentacije za dobivanje kreditnih linija, potpora i projekata kroz zajednički projekt – edukacija žena u poduzetništvu;

- - i dalje inzistirati na izradi baze podataka/statistike o ženskom po-

duzetništvu u zemljama u kojima još to nije učinjeno, te na permanentnom praćenju istih, kao temeljne pretpostavke za razvoj ženskog poduzetništva, te izradi Strategije ženskog poduzetništva;

- - radi kvalitetnije pripreme i racionalizacije, a zbog izuzetno velikog angažmana na Okruglom stolu za žensko poduzetništvo pri Forumu Jadransko-jonskih gospodarskih komora, kongresi će se ubuduće organizirati jednom u dvije godine.

I na kraju, svi prisutni pozvani su na Svjetski skup međunarodne udruge poslovnih žena FCEM, u Dubrovnik od 2. do 6. travnja 2014. godine čija je tema Komparativne prednosti u postizanju konkurentnosti, www.fcem-dubrovnik.com

*Željana Bevanda
zeljana_bevanda@yahoo.com*

Uz vjetar jedrit´ treba!

Energetski sektor posebno u zemljama EU nastavlja ulagati u obnovljive izvore. Njemačka je i dalje s najvećim instaliranim vjetroenergetskim kapacitetom, a slijede je Španija, Italija, Francuska, Velika Britanija, Portugal... Godišnji instalirani kapaciteti za korištenje energije vjetra u svijetu su se postupno povećavali u posljednjih 15 godina, od 472 MW u 1994., na 254 GW sredinom 2012., da bi na kraju 2012. instalirana snaga svjetskih vjetroelektrana iznosila 273 GW, sa predviđanjima da će u 2020. proizvodnja vjetroelektrana pokrivati oko 16% od ukupne potrošnje električne energije u svijetu.

Evropsko udruženje za vjetroenergiju (EWEA) također predviđa da će promjenom regulative radi većeg usmjerenja prema obnovljivim izvorima do 2020. godine, proizvodnja električne energije postati industrija koja će na globalnom nivou ostvarivati godišnji profit od 67 milijardi eura, zapošljavati 1,5 milijuna ljudi, a zamjena tradicionalnih izvora energije obnovljivim izvorima smanjiti emisije ugljičnog dioksida za 12 mlrd. t.

S tim u vezi razgovaramo sa Miralemom Čamparom,

direktorom Energy 3, kompanije koja se bavi razvojem i izgradnjom vjetroelektrana. On je ujedno i predsjednik Grupacije za vjetroenergiju **Sekcije obnovljivih izvora energije** pri P/G K FBiH i član APEOR-a asocijacije proizvođača iz OIE.

U razgovoru smo dotakli veoma aktualnu problematiku razvoja obnovljivih izvora energije u Bosni i Hercegovini, konkretnije vjetroenergije.

Možete li nam u najkraćem reći kakav je danas položaj obnovljive energije, konkretno vjetroenergije u energetskej politici općenito i kakve su perspektive te energije u BiH?

- Energetska politika treba da se bazira na zadovoljavanju tri osnovna kriterija: **troškovni, ekološki i sigurnosni**. Troškovni pristup dovodi do liberalizacije tržišta električnom energijom radi potrebe za smanjenjem cijena električne energije, dok se u posljednje vrijeme naglasak daje na vezu između troškova i odgovornosti prema okolišu, pri čemu OIE dobivaju sve značajniju ulogu u zadovoljenju energetskej potreba. Obnovljivi izvori, a ti-

me i vjetroelektrane u BiH su također prepoznati kao važan element u snabdijevanju električnom energijom na ekološki prihvatljiv način.

Vjetroelektrane predstavljaju važan energetska izvor, kojeg treba iskoristiti na najbolji mogući način. Kao i svaka tehnologija i vjetroelektrane imaju svoje specifičnosti, koje ne treba zanemarivati, potcjenjivati i diskriminirati, jer je kWh električne energije proizveden u vjetroelektrani jednak kWh proizvedenom u bilo kojoj drugoj elektrani.

Uvođenje vjetroelektrana u EES BiH neminovno vodi do promjena u dosadašnjem načinu razmišljanja,

će se iznad 300 miliona eura, što predstavlja mogućnost otvaranja više hiljada novih radnih mjesta. Da bi ovu mogućnost iskoristili, u prvom redu treba se uspostaviti stabilan politički i zakonodavni okvir, koji kroz feed-in tarife i garantovani otkup električne energije iz OIE stvara povoljne uvjete za investitore i proizvođače.

Energetika ima integrativno svojstvo posebno važno za BiH zbog energetske specifičnosti, obaveza euroatlantskih integracija, kao i zahtjeva po osnovu niza potpisanih energetska međunarodnih i regionalnih akata, čime je obavezna prihvatiti i primijeniti zakonsku regulativu EU-a u oblasti energetike, uključujući i smjerni-

pristupu i procedurama upravljanja, te do razvoja nove regulative koja u većoj mjeri uređuje i praksu priključivanja i rada elektrana.

Jedna od karakteristika vjetroelektrana je da su najčešće smještene u područjima udaljenim od komunikacija, potrošača i prenosne mreže, zbog čega su i troškovi izgradnje vjetroelektrana povećani, što predstavlja slabost, ali i prednost zbog pokrivanja šireg prostora elektro mrežom, što je opet pitanje ekonomije, odnosno isplativosti investicije.

Razvojni potencijal vjetroenergije u BiH predstavlja resursni potencijal za izgradnju procijenjen na oko 1.200 MW sa proizvodnjom od 2.700 GWh/g. Procijenjena ukupna investiciona vrijednost postrojenja vjetroelektrana iznosi oko 1.500 M €. Potencijalna mogućnost učesća domaće privrede u projektima vjetroelektrana kre-

ce energetska politike EU-a. BiH je i potpisnik Ugovora o uspostavi Energetska zajednice (Atinski sporazum 2006.), čime se priključila procesu stvaranja jedinstvenog tržišta energije i uspostavi regulatornog okvira tržišta mrežne energije u zemljama Jugoistočne Europe pa i EU-a i članica je evropske mreže operatora sistema prenosna European Network of Transmission System Operators – Electricity.

Poznato nam je, međutim, da se intenzivnijem razvoju vjetroenergije suprotstavljaju neke predrasude. Možete li u najkraćem navesti koje?

- Da, odnos prema vjetroenergiji u BiH uglavnom je vezan za krive predrasude u javnosti, struci i politici prema vjetroenergiji, od kojih su one najčešće spominjane:

„**Vjetroenergija će znatno povećati račune za EE**“ (da bi bila isplativa potrebne su subvencije, koje predstavlja-

ju dodatno opterećenje za građane) – Netačno! Pod pretpostavkom da se instalira 600 MW ili 1.400 GWh vjetroenergije računi za električnu energiju mogu bit veći samo za cca. 2.5%, što je realno tek 2020., a period subvencija traje samo 12 godina.

„**Subvencioniranjem vjetroelektrana, subvencioniraju se strani proizvođači a ne domaći**“ (takve investicije stvaraju profit isključivo stranim firmama, koje na nama zarađuju) – Površno gledanje! Činjenica jeste da sami (još) ne proizvodimo opremu za vjetroturbine, ali proizvedena energija na uvoznoj opremi je također domaći proizvod!

„**Vjetroelektrane, negativno utiču na elektroenergetski sistem BiH**“ (jer rade “kako vjetar puše” a ne kad mi hoćemo!) – Nepoznavanje materije! Nove tehnologije rada i upravljanja EES, nova znanja i korištenje posebno prognostičkih sistema za vjetroenergiju (u odnosu na klasične scenarije kod velikih termo i hidro elektra-

redi sa novim energetske postrojenjima na uglj, gdje je taj odnos manji. Komponente vjetroturbine koje je moguće proizvoditi u BiH su razni mašinski mehanizmi i metalne strukture platformi i konstrukcije sekcija stuba tornja. Generalno, BiH se treba okrenuti industriji i proizvodnji; iskoristiti postojeća znanja sa kojima još uvijek raspolažemo bez obzira na poteškoće, a ne nastaviti sa trgovinom po sistemu preprodaje.

Kakav je politički stav prema ovoj energiji i koliko je razvijen zakonski okvir?

Prvi važan preduvjet za uspješan razvoj proizvodnje električne energije iz OIE su: a) **zakonski okvir** sa transparentnim procedurama i zakonskim obavezama za preuzimanja proizvodnje od strane operatora mreže i b) **politička odluka** da društvo kao cjelina treba da snosi dio troškova proizvodnje električne energije iz OIE ako želi smanjiti uticaj energetskeg sektora na okoliš.

Slijedeći te preduvjete u BiH se po prvi put, Uredbom

ne), čine ovakav prigovor besmislenim.

„**Vjetroenergija je strateški prioritet BiH**“ (razvojna prilika domaćoj industriji za nova radna mjesta i mogućnost investiranja na svim nivoima) – Hipokrizija! Zvaničan stav, dosad neprimijenjen u praksi.

Kakva je mogućnost participacije domaće privrede pri izgradnji vjetroelektrana?

Ta mogućnost se za sada kreće od 15 - 18% od ukupnog iznosa investicione vrijednosti. Bez obzira što ne izgleda mnogo, nije ni zanemarivo, pogotovo kad se upo-

o obnovljivim izvorima energije iz 2011. godine, artikulira pozitivan stav prema obnovljivim izvorima energije. Nakon toga se zbog potrebe postavljanja cjelovitog zakonskog okvira za sektor OIE pristupilo i donošenju **Zakona o korištenju obnovljivih izvora energije i efikasne kogeneracije** (Zakon OIE) koji sa podzakonskim aktima ima za cilj da potpuno definira rad sektora obnovljivih izvora energije. Da bi zakon stupio na snagu, potrebno je donijeti i sva naznačena podzakonska akta (14 dokumenata) u roku od šest mjeseci.

Također je neophodno obezbijediti kontinuitet razvoja regulative sa aspekta tehničke i pravne struke koja treba da komunicira sa EU i međunarodnim pravnim stečevinama kako projekti ne bi trpjeli eventualne posljedice nejasnoća ili nedorečenosti.

Odredbama Zakona OIE regulišu se pitanja vezana za tehnologije za korištenje obnovljivih izvora energije, mjere podsticaja za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora, način provođenja sistema podsticaja, ispitivanje potencijala, izgradnju energetskih objekata koji koriste obnovljive vidove energije i u efikasnoj kogeneraciji i dr. Zakonom se predviđa donošenje Nacionalnog (BiH) i Akcionog plana za korištenje obnovljivih izvora energije za određeni period, kojim se iskazuju ciljevi o učešću energije iz obnovljivih izvora u bruto finalnoj potrošnji električne energije, energije za grijanje i hlađenje i energije u transportu, sa procijenjenim godišnjim udjelima po sektorima, kao i mjere za postizanje tih ciljeva.

Zakon u osnovi predstavlja tipičan uzorak procesa prilagođavanja kroz koji prolazi BiH prema članstvu u EU. Ovo je prvi korak usklađivanja pravne stečevine i ima potencijal za jačanje uloge obnovljivih izvora energije u energetskom sektoru i provođenju pravne stečevine EU u razvoju **administrativne sposobnosti** u ovom sektoru.

Zakonski i podzakonski akti trebaju stvoriti preduslove za povećanje obima korištenja potencijala obnovljivih izvora energije za proizvodnju električne energije na pouzdan i ekonomski opravdan način sa efektima povećanja proizvodnje, diverzifikacije energetskih resursa i zaštite okoliša.

Aktivnosti na pripremi izgradnje postrojenja u pravilu treba da se odvijaju kao slobodna inicijativa u okviru djelatnosti privrednih subjekata, s tim da vlastiti planovi privrednog subjekta i odredbe zakona koji to regulišu (Zakon o električnoj energiji, Zakon o obnovljivim izvorima energije i Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta) sa podzakonskim aktima o obnovljivim izvorima energije predstavljaju osnovu za pripremu i izgradnju postrojenja.

Znamo da su najefikasniji instrumenti za snažniju implementaciju novih tehnologija, nevezano za oblast, razni poticajni programi. Da li se nešto oko toga radi i kod nas?

- Sistem feed-in tarifa primijenjen u EU (Njemačka, Španija), uz garantovane otkupne cijene i obavezu operatora mreže, pokazao se najuspješniji. Subvencije, fiskalne mjere i tzv. meki krediti također su prepoznati kao važne mjere za razvoj svih novih pa i ove tehnologije.

Donešeni Zakon OIE propisuje način donošenja mjera podsticaja za proizvodnju električne energije iz OIE po sistemu feed-in tarife. U skladu sa zakonom, podzakonski akt Uredbu o podsticanju proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije donosi Regulatorna komisija. Prema odredbama zakona, garantovane (otkupne) cijene za električnu energiju proizvedenu korištenjem OIE trebaju se formirati s obzirom na opravdane troškove investicija, operativne troškove i vrijeme trajanja statusa privilegovanog proizvođača kao i planirani period povrata investicije. Prilikom pripreme dokumenta potrebno je konsultovati i iskustva drugih zemalja, posebno

onih koji su postigle značajne rezultate u korištenju obnovljivih izvora i zemalja iz našeg okruženja koje imaju slična ograničenja. Na ovaj način se utvrđuju garantovane (otkupne) cijene za proizvedenu električnu energiju u KM za jedan KWh, po vrstama i tipu postrojenja na

ENERGETSKI SEKTOR BiH U NAJKRAĆIM CRTAMA

Na državnom nivou, u okviru Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa (MoFTER) djeluje Odjel za energiju. Glavna funkcija odjela je koordinacija na nivou državne opće energetske i okolišne politike i s tim u vezi međunarodnih odnosa. Također, na nivou BiH djeluje Državna regulatorna komisija (DERK), sa sjedištem u Tuzli i sa nadležnostima koje pokriva Elektroprivreda BiH i Nezavisni Operator elektroenergetskog sistema BiH. Državnoj kompaniji Elektroprivreda BiH ad Banja Luka povjereno je upravljanje prenosnom mrežom i sredstvima, dok je nezavisni operator sistema – NOS BiH Sarajevo zadužen za vođenje EES BiH.

Na nivou entiteta, nadležna ministarstva energije su odgovorna za politiku i regulatorne okvire u okviru entiteta preko regulatornih komisija za električnu energiju. Ovlaštenja regulatora su široka i uključuju licenciranje, odobrenje pristupa mreži, tarife i cijene za krajnje korisnike energije i zaštitu kupaca i dr.

U BiH djeluju tri samostalna javna elektroprivredna preduzeća koja su odgovorna za snabdijevanje određenih područja električnom energijom: Elektroprivreda Republike Srpske (ERS) sa sjedištem u Trebinju, Elektroprivreda BiH (EPBiH) sa sjedištem u Sarajevu i Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg-Bosna (EP HZ-HB) sa sjedištem u Mostaru,

Ukupna proizvodnja električne energije na mreži u 2011. godini u BiH iznosila je 13.385,7 GWh, od čega HE 5.039,7 GWh ili 37,6% a TE 8.346 GWh ili 62,4%, što je svrstava još uvijek, u onu malobrojnu grupu zemalja koje su bogate energetskim resursima i koje imaju viškove električne energije koja se izvozi.

period korištenja od 12 godina.

Do donošenja Uredbe o podsticanju proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije (u periodu od 6 mjeseci nakon što Zakon stupi na snagu), da se ne bi došlo u pravni vacuum, zakonom je predviđeno da ostaju na snazi odredbe iz Uredbe o korištenju obnovljivih izvora energije i efikasne kogeneracije iz 2011. godine, koje regulišu ovu materiju.

I koji su, sumarno, najveći problem koji koče investicije u projekte OIE?

- Postoje dvije kategorije problema sa kojima se susreću investitori, a to su **administrativne pretpostavke** (legislativa i regulativa) i **ambijent za ulaganje**, koje zahtijevaju brža i prihvatljiva rješenja u otklanjanju barijera i stvaranje prijateljskog okruženja za projekat.

Zakonska i podzakonska akta su ustvari **pravila igre** koja otvaraju mogućnost investitorima za pribavljanje podrške razvoju i izgradnji njihovih projekata. Posebno je važno da se u skladu sa stvaranjem preduslova za osposobljavanje domaćeg poduzetništva, ispoštuje politika otvaranja prema direktnim stranim ulaganjima, korištenjem uspješnih modela razvoja u realizacije projekata.

Bez potpune implementacije pravnog okvira u datom poslovnom okruženju sa ovakvom neefikasnom i blokirajućom administracijom i slabom zaštitom **vlasničkih**

prava projekta u koje spada i pravosudna zaštita, značajni projekti se teško mogu realizirati, a što je dobro poznato svim ozbiljnim investitorima.

Potrebno je posebno naglasiti (u odnosu na ostale projekte OIE) veću osjetljivost investiranja u **vjetroelektrane** sa aspekta **administrativnih prepreka sa svim specifičnostima vezanim za zemlje u tranziciji**. Neharmoniziranost zakona i nedostatak integracije poslovnih procesa kao što je npr. nedostak propisanih visina naknada, standardnih procedura i standardizovanih formi ugovora za korištenje prirodnih dobara (voda, vjetar, sunce, šume, zemljišta) sa nejasnim nadležnostima (lokalna, državna ili javna preduzeća) otežavaju procese izgradnje.

U cilju unapređenja investicijskog okruženja bilo bi poželjno uspostaviti neki **Centar za OIE** za praćenja poslovanja sektora i investicija sa mogućnostima koordinacije i ispomoci investitorima u pronalaženju partnera u državnoj upravi koji mogu pomoći kod prevladavanja datih prepreka u realizaciju projekata. Razlog je u činjenici što u redovnoj proceduri treba obezbijediti 60-tak raznih dokumenata, rješenja, dozvola i saglasnosti koje troše i sredstva i vrijeme. Iskustvo pokazuje da je aktivna podrška projektu nužna u svim fazama izgradnje posebno radi potrebe za **uticajem na dinamiku i uspješnost**.

Osobno sam sve ove prepreke imao prilike sresti na razvoju vlastitog projekta, VE Podveležje u Mostaru, o čemu dajem kratki prikaz u posebnom prilogu, kako bi se čitaoci uvjerali o kakvim se problemima i opstrukcijama radi. Nadam se da ovim neću obeshrabrili potencijalne investitore!

I državne Elektroprivrede grade vjetroelektrane iz kredit izvora kfW banke. Mislite li da je to u redu?

- Važno je da se i državne elektroprivrede, kao temeljne energetske kompanije u BiH, okreću vjetroenergiji. Međutim, dugoročno posmatrano, potrebno je okrenuti se privatnom kapitalu i nezavisnim proizvođačima električne energije. Alternativni/obnovljivi izvori energije su idealni enegetski segment za uključivanje privatnog kapitala, odnosno mje-

PRIKAZ JEDNE OPSTRUKCIJE – VE PODVELEŽJE, ENERGY3

Vjetroelektrana Podveležje obuhvata mikrolokalitete Poljice i Merdžan Glava na području Podveležja (800-1100 m.nv), smještenog povrh Mostara. Vjetroelektrana planirane snage 30 MW i proizvodnje od 70 GWh/g je uvrštena u strateški dokument Vlade FBiH (Strateški plan i program razvoja energetike FBiH, mart 2009.) i prostorni plan Grada Mostara, te evidentirana u registru projekata FMERl (reg broj: 1-8-1/11). Investiciona vrijednost projekta procijenjena je na 80 mio KM.

Istraživanja energetskeg potencijala vjetra započeta su još 2005. godine i u kontinuitetu traju do danas. Završene su faze istražnih radnji potencijala, klime prostora, lokacijskih uslova za izgradnju, te odabran tip i proizvođač vjetroturbina. Dalji razvoj projekta uslovljen je rješavanjem imovinsko-pravnih odnosa, tj. potpisivanjem Ugovora o koncesiji prema Odluci Vlade HNK iz 2007. godine, o dodjeli zemljišta za izgradnju.

Međutim, nadležno Ministarstvo, bez valjanih razloga, nije pristupilo zaključivanju ugovora o koncesiji! Energy 3 je zbog odugovlačenja i nemogućnosti pokretanja narednih koraka, uvjetovanih koncesionim ugovorom, pretrpio značajnu štetu (zbog isticanja važnosti dozvola i saglasnosti, povećanja troškova projekta, rasta neostvarene dobiti itd.), tako da je bio prinuđen pristupiti zakonskoj zaštiti svojih prava putem nadležnog suda.

Sud je u drugostepenoj presudi nedvojbeno izveo zaključak o **odgovornosti za nezaključenje ugovora o koncesiji** (državna tijela i službene osobe svojim opstrukcijama, nezakonitim ili nepravilnim radom su zaustavili Projekat) mada je firma Energy 3 u svemu postupala na zakonit način, dok je Ministarstvo privrede HNK postupalo nezakonito i nesavjesno, izbjegavajući da ispuni svoju obavezu zaključenja ugovora o koncesiji čime je svjesno učinjena šteta kompaniji Energy 3 zbog zastoja Projekta.

Međutim, Ministarstvo i dalje drži projekat u blokadi!

Energy 3 posjeduje sve potrebne kapacitete za realizaciju projekta. Naš strateški partner, **European Energy A/S, Danska** je renomirana kompanija, koja je realizirala preko 60 OIE projekata od čega 45 vjetroelektrana i 15 solarnih postrojenja sa ukupnim ulaganjima više od 500 miliona eura. Za realizaciju projekta Podveležje inicirali su Danski fond za zemlje u razvoju, ne samo radi podrške ovom, već i drugim projektima u BiH, o čemu je Ministarstvo posebno informisano.

U svojoj opstruktivnoj namjeri Ministarstvo stalno zloupotrebљава javne ovlasti i postavlja neprihvatljive i nelogične uslove (da ne pominjem mnoge druge neprincipijelne postupke) koji nisu niti izraz zakonskih propisa, niti pozitivne prakse. To je klasični slučaj "kvaka 22" (da bi dobili jedno rješenje morate ispuniti drugo, a prvo je preduvjet izdavanju drugog)!

Na ovaj način se odašilje poruka investitorima da BiH nije zemlja u koju se može sigurno ulagati jer ne postoji ni minimum pravne sigurnosti za investitora.

sto susreta bazne i alternativne energije, što čini tako potrebnu diverzifikaciju energetskeg sektora. To je jedan od glavnih preduvjeta njegove stabilnosti, efikasnosti i održivosti i stoga mislim da velike i u našem slučaju još uvijek državne energetske kompanije, a posebno nadležna javna uprava, trebaju učiniti sve da ohrabre privatne investitore i da makar u ovom sektoru otklone postojeće monopole.

*Medžida Čajlaković Kulanić
medzidabanke@gmail.com*

Budimpešta odlučila nacionalizirati strane kompanije koje su u privatizaciji preuzele mađarski energetski sektor

Nakon što je mađarski premijer Viktor Orban preuzeo nadzor nad Mađarskom središnjom bankom, a sredinom jula ove godine Međunarodnom monetarnom fondu poručio da zatvori svoj ured u Budimpešti “jer ne postoje nikakvi razlozi koji bi opravdali prisustvo ureda, budući da Mađarska još ove godine namjerava isplatiti sav dug prije ugovorom predviđenog roka do kraja 2014.”, službena Budimpešta se odlučila ići korak dalje.

Budapest Business Journal javlja kako je predsjednik mađarske Vlade u intervjuu za “Magyar Radio” dao izjavu kojom je podigao buru polemika, rasprava i špekulacija. Viktor Orban je izjavio “kako vlada namjerava nacionalizirati (ili kako on to želi zvati - re-privatizirati) šest do sedam poduzeća koja se bave pružanjem komunalnih

usluga u energetskom sektoru, a sve kako bi snizio cijene energenata za kućanstva i revitalizirao mađarsko gospodarstvo koje u ovom trenutku stagnira”. Odluka vlade zemlje koja je članica Evropske unije da nacionalizira ili “re-privatizira” strane privatne kompanije je najteži udarac koji su mogli pretrpjeti vatreni pobornici neoliberalnog kapitalizma koji smatraju kako država ne smije biti najveći poslodavac, naručilac i ulagač, nego samo i isključivo javni servis građana. Kao i većina Orbanovih odluka od kada je na čelu mađarske države, ova je također uznemirila duhove diljem Evrope, ali mađarski premijer ne odustaje od svoje odluke i poručuje: “Nemojte mi samo reći da je to nacionalizacija!”

Financial Times.

Od sada sve energetske statistike na jednom mjestu

Međunarodna agencija za energiju je objavila kako je u sklopu sveobuhvatnog redizajna svojih službenih stranica sa statistikama, po prvi puta online učinila dostupnim više od 20 godina podataka za više od 140 zemalja i regija širom svijeta. Poboljšani prikaz podataka korisnicima će dati jednostavan pristup nizu informacija o gorivima, emisijama, porezima i cijenama energenata do 1990. godine, ali će također i olakšati izradu interaktivnih grafika kojima će se na lako razumljiv način moći ispričati energetska priča unazad posljednja dva desetljeća.

Izvršna direktorica IEA ovim je povodom izjavila: “IEA je svjetski autoritet za informacije o energetici, te smatramo

kako je u trenucima kada se svi narodi suočavaju sa zajedničkim energetskim izazovima bitno omogućiti adekvatnu razmjenu informacija. Naša poboljšana web stranica građanima i vlastima daje jednostavan pristup kritičnim informacijama koje su potrebne kako bi se osigurala sigurna i održiva energetska budućnost”. Do sada je na web stranicama IEA bilo moguće pristupiti podacima starim samo godinu dana, no na ažuriranim stranicama korisnici će moći pristupiti podacima za cijeli svijet u razdoblju od 1990. do 2011. godine. Bit će dostupne i novije statistike, uključujući i rezultate IEA-inih mjesečnih istraživanja o OECD cijenama nafte, zemnog plina i električne energije.

IEA

Ugalj će do 2020. preteći naftu kao globalno gorivo

Ugalj će do 2020. preteći naftu kao ključno gorivo globalne privrede uprkos nastojanjima vlada da smanje emisiju CO₂, objavila je konsultantska kompanija Wood Mackenzie. Rastuća potražnja u Kini i Indiji gurnut će uglj ispred nafte budući da će se dvije azijske sile morati osloniti na nešto jeftinije gorivo. U Sjedinjenim Američkim Državama, Evropi i ostatku Azije potražnja će ostati nepromijenjena. Očekuje se da će do kraja ove dekade globalna po-

trošnja za ugljem porasti za 25%, na 4.500 miliona tona ekvivalenta nafte, i premašiti potražnju za naftom koja bi u promatranom razdoblju trebala dosegnuti 4.400 miliona tona, objavio je Woodmac u prezentaciji na Svjetskom energetskom kongresu. “Kineska potražnja za ugljem gotovo će sama pokrenuti uzlet uglja na poziciju dominantnog globalnog goriva. Za razliku od alternativnih izvo-

ra energije, uglja ima u izobilju i pristupačan je”, rekao je William Durbin, predsjednik globalnih tržišta u Woodmacu. Kina je već sada vodeći potrošač, a do kraja desetljeća na nju će otpadati dvije trećine rasta globalne potrošnje uglja. Polovica kineskih kapaciteta za proizvodnju električne energije koji će biti izgrađeni između 2012. i 2020. bit će TE na ugalj. Kina nema alternativu ugljenu s obzirom na ograničenu domaću proizvodnju plina i uvoz tečnog prirodnog plina (LNG) koji je skuplji od uglja. Obnovljivi izvori energije ne mogu pružiti dovoljno stalne energije. Time ugalj ostaje primarni izvor energije, navode u Woodmacu.

Reuters

Kompanija BIMAL bilježi veći prodor na tržišta jugoistočne Evrope

Tržišni lider po proizvodnji vrhunskog jestivog ulja, kompanija BIMAL iz Brčkog, pored implementiranih ISO 9001:2008 i HACCP standarda posjeduje i certifikate IFS (International Food Standard), Kosher, te od oktobra prošle godine i Halal standard BAS 1049:2010.

BIMAL suncokretovo ulje koje nosi oznaku halal vodeći je proizvod na domaćem tržištu, ali bilježi i sve veći prodor na tržišta jugoistočne Evrope, te Bliskog istoka.

Svoju poziciju lidera ostvaruje ispunjavanjem zahtjeva i očekivanja kupaca stavljajući poseban akcent na zdravstvenu ispravnost hrane koju proizvodi.

Halal standard BAS 1049:2010 počiva na preventivnoj proaktivnoj metodi i kompatibilan je s drugim međunarodnim standardima koji uređuju oblast kvalitetnog upravljanja proizvodnjom.

Karakteristike halal proizvoda su zdravstveno ispravni proizvodi prisutni na svim područjima svijeta, proizvodi

prihvatljivi za sve životne dobi i pripadnike drugih konfesija, a dodatna kontrola garantuje sigurnost kvaliteta proizvoda koje BIMAL proizvodi.

Kompanija BIMAL opremljena je danas najsavremenijim postrojenjima i sa najmodernijom proizvodnom tehnologijom svrstava se u sam vrh proizvođača jestivih ulja u regionu.

Zahvaljujući proizvodima od suncokretovog, sojinog i sjemena uljane repice, postala je jedna od najmodernijih fabrika ulja u jugoistočnoj Evropi, saopćeno je iz Agencije Apriori komunikacije.

Fena

Ekonomisti savjetuju - skratite radno vrijeme na šest sati dnevno

Skraćenje radne nedjelje sa 40 na 30 sati doprinijelo bi našem blagostanju, poboljšalo naš porodični život i ojačalo naša prijateljstva, tvrde ekonomisti. U kombinaciji sa nizom novih oblika dozvoljenog odsustvovanja s posla, time bi se smanjila i emisija štetnih gasova, prenosi portal nadlanu.com

U novoj knjizi istraživačke organizacije Nova ekonomska fondacija (NEF), ekonomski stručnjaci ističu da bi skraćenje radne nedjelje moglo da se ostvari postepenim uvođenjem promjena na tržištu rada. Preduzeća treba podstaći da radnicima češće odobravaju odsustvo, umjesto da im povećavaju plate, dok bi mladi na početku karijere radili četiri dana u nedjelji, što je model koji se već uspješno primjenjuje u Holandiji.

Slijedeći primjer Belgije, britanska vlada trebalo bi da omogući svim zaposlenima da rade kraće i da poveća minimalne plate, navodi se u knjizi.

Šef sektora socijalne politike u NEF Ana Kut smatra da “moramo da preispitamo način na koji dijelimo naše sate na plaćene i neplaćene aktivnosti i da se pobrinemo da svako dobije pristojnu količinu slobodnog vremena”.

Belgija, Holandija i Njemačka pokazale su da je moguće provesti takve izmjene, bez nanošenja štete ekonomiji, navodi se u knjizi. Kako se ocjenjuje, skraćenje radne nedjelje smanjilo bi pritisak prije svega na žene i omogu-

ćilo im da podijele obaveze kod kuće sa muškarcima, što bi doprinijelo povećanju ravnopravnosti među polovima.

- Svi mi znamo da je vrijeme novac. Nejednakost između bogatih i siromašnih sve se više produbljuje, skandal kojim se prikriva još jedan vid neravnopravnosti, između onih koji u velikoj mjeri kontrolišu svoje vrijeme i onih koji to ne mogu. Nedostatak vremena i nedostatak novca često idu ruku pod ruku - kaže Ana Kut, ali dodaje da je vrijeme mnogo dragocjenije od toga.

Niko ne bi smio da se nađe u situaciji da radi neprijemeno mnogo sati da bi sastavio kraj s krajem, ocjenjuje ona i dodaje da problem niskih primanja i predugog radnog vremena treba rješavati u isto vrijeme.

- Nedostatak vremena za sebe može ozbiljno da ugrozi naše zdravlje i blagostanje, naš porodični život, prijateljstva i društvo - ističe ona.

e.kapija

Plasman na Mundijal imat će veliki utjecaj i na ekonomiju

Milioni za Bosnu i Hercegovinu

Plasman fudbalske reprezentacije Bosne i Hercegovine na Svjetsko prvenstvo u Brazilu 2014. godine sigurno će imati velikog utjecaja i na ekonomiju BiH, štaviše stručnjaci smatraju da će, uprkos teškoj ekonomskoj situaciji u zemlji, oko 5.000 do 10.000 osoba iz BiH kupiti putničke i smještajne usluge od domaćih turističkih operatera. Također, prosječan paket (prijevoz i smještaj) za utakmice BiH, odnosno višesedmični boravak u Brazilu, mogao bi, govore prve procjene, koštati od osam do devet hiljada KM po osobi. Ovakve projekcije već dovode do očekivane potrošene sume, koja veoma lako može preći i iznos od milion konvertibilnih maraka.

Profesor sa Ekonomskog fakulteta Muris Čičić vjeruje da će plasman na SP u Brazilu pomoći BiH u širenju pozitivnog imidža i ugleda, te da će naša zemlja postati prepoznatljiva u svijetu "kao pozitivna i privlačna destinacija".

- Fudbaleri su svima pokazali da je moguće i u BiH postići uspjeh i vrhunske rezultate, svjetskog nivoa, kada se radi planski i sistemski. To će dati podstrek svima u zemlji da pokušaju postizati dobre rezultate u poslu kojim se bave, a posebno mladima, da počnu sami proizvoditi i doprinositi cijelom društvu i

SAVRŠENA PROMOCIJA

S obzirom na gledanost koja na svjetskim prvenstvima u fudbalu dosegne i po nekoliko milijardi osoba, od kojih će većina čuti i naučiti nešto pozitivno i zanimljivo o BiH, efekat ove kvalifikacije je značajniji od npr. višegodišnjih napora i aktivnosti cijele diplomatsko-konzularne mreže BiH u svijetu. Odnosno, ova kvalifikacija može domaćoj DKP mreži odmah poslužiti kao odlična poluga za brojne aktivnosti promocije i podizanje svijesti, koje svakodnevno obavljaju. Za početak, odmah nakon kvalifikacije svi su ključni svjetski mediji i TV kuće u veoma pozitivnom svjetlu izvijestili o BiH, što je ostvarenje koje je trenutno nemoguće dobiti sa bilo kojom hipotetičkom pozitivnom vijesću iz ekonomije ili politike BiH.

ekonomiji zemlje, kao je prof. Čičić.

Restorani i dostavljači brze hrane bi, također, trebalo da trljaju ruke, jer će se sa posebnim žarom i pažnjom pratiti sve utakmice SP-a i svaki dan kada budu igrane utakmice će biti posebna prilika kada će se cijeliti i tražiti usluge dostave hrane. Osim toga, utakmice će biti i prilika za izlaske, druženje i zajedničko gledanje, što će, također, poboljšati zaradu ugostiteljima, pogotovo ako se budu znali tržišno pozicionirati na pravi način. Naprimjer, tokom SP-a u Njemačkoj 2006. godine zemlja domaćin zabilježila je rast prihoda ugostiteljskih objekata u iznosu od preko pola milijarde KM (250 miliona eura), ali i zemlje čija je reprezentacija učestvovala, poput Engle-

ske, također su zabilježile rast ove vrste prihoda od preko 260 miliona KM (130 miliona eura) samo u periodu od nekoliko sedmica, zbog posjete ugostiteljskim objektima i povećane konzumacije proizvoda. Drugim riječima, gotovo svi će jesti, piti ili naručivati dostavu hrane - mnogo više nego obično.

Ne treba zaboraviti ni prodavače TV aparata i drugih sličnih proizvoda, jer studije i iskustva drugih zemalja pokazuju da, posebno ako se državna reprezentacija kvalifikuje u drugi krug takmičenja, broj prodatih aparata značajno raste u odnosu na iste periode prethodnih godina.

U svakom slučaju, bilo da se radi o finansijskom ili o bilo kojem drugom efektu, koji djeluje na gotovo sve sfere društva, malo je događaja koji će imati ovako obiman pozitivan utjecaj.

Obrada P/GKFBiH

FIFA WORLD CUP
Brasil

U septembru 2013. godine opći indeks potrošačkih cijena ostao nepromijenjen

Cijene proizvoda i usluga koje se koriste za ličnu potrošnju u Bosni i Hercegovini mjerene indeksom potrošačkih cijena, u septembru 2013. godine u odnosu na august 2013. godine, u prosjeku je ostao nepromijenjen.

Niže cijene u odjeljcima rekreacija i kultura, hrana i bezalkoholna pića, namještaj, kućanski uređaji i redovno održavanje kuće

Posmatrano po odjeljcima prema namjeni potrošnje (CO-ICOP), u septembru 2013. godine u odnosu na august 2013. godine, u prosjeku je zabilježen pad u odjeljcima Rekreacija i kultura za 0,9%, Hrana i bezalkoholna pića za 0,5%, Namještaj, kućanski uređaji i redovno održavanje kuće za 0,2%.

Više cijene u odjeljcima odjeća i obuća, prijevoz i obrazovanje

Posmatrano po odjeljcima prema namjeni potrošnje (CO-ICOP), u septembru 2013. godine u odnosu na august 2013. godine, u prosjeku je zabilježen rast nivoa cijena u odjeljcima Odjeća i obuća za 2,6%, Prijevoz za 0,9%, Obrazovanje za 0,4%.

U ostalim odjeljcima prema namjeni potrošnje (CO-ICOP), u istom periodu nisu zabilježene prosječne mjesečne promjene nivoa cijena.

Godišnja deflacija u septembru 2013. godine 0,5%

Cijene u septembru 2013. u odnosu na septembar 2012. godine u prosjeku su niže za 0,5%.

Prosječni pad cijena je zabilježen u odjeljcima Prijevoz za 3%, Odjeća i obuća za 2,4%, Zdravstvo za 1,8%, Hrana i bezalkoholna pića za 1,5%.

Više cijene na godišnjem nivou zabilježene su u odjeljcima Alkoholna pića i duhan za 6,2%, Obrazovanje za 1,7%, Stanovanje, voda, električna energija, plin i drugi energenti za 1,2%, Rekreacija i kultura za 0,7%, Restorani i hoteli za 0,4%, Komunikacije za 0,3%.

Indeks proizvođačkih cijena u septembru 2013. u odnosu na isti mjesec 2012. godine niže za 2%

U septembru 2013. godine u poređenju sa augustom 2013. godine proizvođačke cijene industrijskih proizvoda za ukupnu industriju su niže za 0,3%, dok su u odnosu na septembar prethodne godine niže za 2%.

Proizvođačke cijene industrijskih proizvoda na domaćem tržištu također su niže za 3%, dok su u odnosu na septembar 2012. godine niže za 3,6%.

Proizvođačke cijene industrijskih proizvoda na nedomaćem tržištu niže su za 0,4%, dok su u odnosu na septembar 2012. godine više za 0,6%.

Agregati GIG-a

U septembru 2013. godine u poređenju sa augustom proizvođačke cijene industrijskih proizvoda opale su u Intermedijarnim proizvodima za 0,6%, Kapitalnim proizvodima za 0,2% te Energiji za 0,1%. U istom periodu su porasle cijene Trajnih proizvoda za široku upotrebu za 0,1%. U septembru 2013. godine u poređenju sa septembrom prethodne godine proizvođačke cijene industrijskih proi-

zvođa opale su u Energiji za 2,3%, Intermedijarnim proizvodima za 1,4%, Kapitalnim proizvodima za 0,9%, Trajnim potrošačkim dobarima za 0,4%. U istom periodu su porasle cijene Netrajnih potrošačkih dobara za 0,1%.

U septembru 2013. godine u poređenju sa istim mjesecom prethodne godine pad proizvođačkih cijena je zabilježen u grupama Energije za 4,2%, Kapitalnih proizvoda za 1,2%, Intermedijarnih proizvoda za 2,6% te Netrajnih proizvoda za 0,7%. U istom periodu su porasle cijene u grupi Trajnih proizvoda za široku upotrebu za 0,1%.

Proizvođačke cijene industrijskih proizvoda na nedomaćem tržištu

U septembru 2013. godine u poređenju sa augustom, proizvođačke cijene industrijskih proizvoda opale su u Intermedijarnim proizvodima za 0,8%, Kapitalnim proizvodima za 0,3% i Energiji 0,1%. U istom periodu su porasle cijene Trajnih i Netrajnih proizvoda za široku upotrebu za 0,2%.

U septembru 2013. godine u poređenju sa septembrom prethodne godine proizvođačke cijene industrijskih proizvoda porasle su samo u Netrajnim proizvodima za 2,7% i Energije 6,3%. U istom periodu su opale cijene u grupama Intermedijarnim proizvodima za 0,4%, Kapitalnim proizvodima 0,7% te Trajnim proizvodima za 0,8%.

Industrijska područja KD-a

U septembru 2013. godine u poređenju sa augustom 2013. godine proizvođačke cijene industrijskih proizvoda su pale za 0,6% u Vađenju ruda i kamena te za 0,4% u Prerađivačkoj industriji. U istom periodu su porasle cijene Snabdijevanja vodom za 1,4%. U septembru 2013. godine u odnosu na isti mjesec prethodne godine proizvođačke cijene su porasle u Vađenju ruda i kamena za 0,3%. U istom periodu su opale cijene u Prerađivačkoj industriji za 1,4%, u Snabdijevanju vodom za 2,7% te u Energiji za 5,0%.

Proizvođačke cijene industrijskih proizvoda na domaćem tržištu

U septembru 2013. godine u poređenju sa augustom 2013. godine proizvođačke cijene industrijskih proizvoda opale su u Vađenju rude i kamena za 0,5%, u Prerađivačkoj industriji za 0,3% te u Snabdijevanju vodom za 0,1%.

U septembru 2013. godine u odnosu na isti mjesec prethodne godine proizvođačke cijene su opale u Vađenju ruda i kamena za 0,1%, Prerađivačkoj industriji za 3,4%, Električnoj energiji za 5,3% te Snabdijevanju vodom za 0,6%.

Proizvođačke cijene industrijskih proizvoda na nedomaćem tržištu

U septembru 2013. godine u poređenju sa augustom tekuće godine, proizvođačke cijene industrijskih proizvoda su opale u Vađenju ruda i kamena za 0,8%, a u Prerađivačkoj industriji za 0,5%. U istom periodu su porasle cijene Snabdijevanja vodom za 4,0%.

U septembru 2013. godine u odnosu na isti mjesec prethodne godine proizvođačke cijene su porasle u Rudarstvu i vađenju kamena za 2,1%, u Prerađivačkoj industriji za 0,6%, te Proizvodnji energije za 0,1%. U istom periodu su opale cijene snabdijevanja vodom za 7,4%.

Cijene proizvođača industrijskih proizvoda niže za 0,5%

U septembru 2013. godine ukupan indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda je niži za 0,5% u odnosu na prethodni mjesec.

Posmatrano prema glavnim industrijskim grupacijama ukupan indeks cijena intermedijarnih proizvoda osim energije niži je za 0,9%, energije za 0,2%, a kapitalnih proizvoda za 0,1%, dok je registrovan rast indeksa cijena u grupacijama Trajni proizvodi za široku potrošnju i Netrajni proizvodi za široku potrošnju za 0,1%.

Posmatrano prema područjima KD-a, indeks cijena je niži za 0,8% u području Vađenja ruda i kamena, a u području Prerađivačke industrije za 0,5%.

U području Snabdijevanja vodom; uklanjanja otpadnih voda, upravljanja otpadom te djelatnosti sanacije okoliša indeks cijena je viši za 1,4%. U području Proizvodnje i snabdijevanja/opskrbe el. energijom, gasom/plinom, parom i klimatizaciji indeks cijena se nije mijenjao u ovom mjesecu.

Posmatrano po oblastima, najveći pad indeksa cijena je registrovan kod Štampanja/Tiskanja i umnožavanja snimljenih zapisa za 2,9%. U ostalim oblastima indeksi cijena se nisu značajnije mijenjali.

Ukupan indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda u septembru 2013. godine u odnosu na isti mjesec prethodne godine niži je za 2,2%, a u odnosu na decembar 2012. godine niži je za 2,8%.

Indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda na domaćem tržištu

U septembru 2013. godine indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda na domaćem tržištu je niži za 0,3% u odnosu na prethodni mjesec, u odnosu na isti mjesec prethodne godine je niži za 3,3%, a u odnosu na decembar/prosinac 2012. godine niži je za 3,6%.

U ovom mjesecu najveći pad indeksa cijena registrovan je u oblasti Štampanja/Tiskanja i umnožavanja snimljenih zapisa za 2,9%. U ostalim oblastima indeksi cijena se nisu značajnije mijenjali.

Indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda na inostranom tržištu

U septembru 2013. godine indeks cijena proizvođača industrijskih proizvoda na inostranom tržištu je niži za 0,8% u odnosu na prethodni mjesec, u odnosu na isti mjesec prethodne godine niži je za 0,4%, a u odnosu na decembar 2012. godine niži je za 1,3%. U ovom mjesecu najveći pad indeksa cijena registrovan je u oblasti Vađenja ostalih ruda i kamena za 4,1%. Indeks cijena u oblasti Sakupljanja otpada, djelatnosti obrade i zbrinjavanja otpada; reciklaže materijala viši je za 4%. U ostalim oblastima indeksi cijena se nisu značajnije mijenjali.

Industrijska proizvodnja veća za 1,8%

Ukupna sezonski prilagođena industrijska proizvodnja u Federaciji BiH u septembru 2013. godine u odnosu na august 2013. godine, veća je za 1,8%.

U septembru 2013. godine u odnosu na septembar 2012. godine, industrijska proizvodnja u FBiH, kalendarski prilagođena, veća je za 7,1%.

Indeksi obima industrijske proizvodnje prema GIG agregatima

U septembru 2013. godine u odnosu na august 2013. godine, Trajni proizvodi za široku potrošnju veći su za 17,2%, Kapitalni proizvodi veći su za 12% i Energija je veća za 6,1%. Netrajni proizvodi za široku potrošnju manji su za 2,2% i Intermedijarni proizvodi manji su za 1,7%.

U septembru 2013. godine u odnosu na septembar 2012. godine, Kapitalni proizvodi veći su za 50%, Energija je veća za 9% i Intermedijarni proizvodi veći su za 6,6%. Trajni proizvodi za široku potrošnju manji su za 29,2%, i Netrajni proizvodi za široku potrošnju manji su za 3,8%.

Indeks obima industrijske proizvodnje prema područjima KD BiH 2010. (EU NACE Rev.2)

Prema područjima KD BiH 2010. sezonski prilagođena industrijska proizvodnja u septembru 2013. godine u odnosu na august 2013. godine, u Vađenju ruda i kamena bilježi rast od 10,3%, u Prerađivačkoj industriji bilježi rast od 2,3%, u Proizvodnji i snabdijevanju/opskrbi električnom energijom i plinom bilježi rast od 0,1%.

U septembru 2013. godine u odnosu na septembar 2012. godine industrijska proizvodnja, kalendarski prilagođena, bilježi rast u Prerađivačkoj industriji za 8,6%, u Proizvodnji i snabdijevanju/opskrbi el. energijom i plinom za 5,5%, u Vađenju ruda i kamena bilježi rast od 4,4%.

Indeksi potrošačkih cijena viši za 0,1% u odnosu na prošli mjesec

Ukupan indeks potrošačkih cijena u septembru 2013. godine viši je za 0,1% u odnosu na prethodni mjesec.

Posmatrano po odjeljcima COICOP klasifikacije (Classification of Individual Consumption by Purpose), rast cijena registrovan je u odjeljcima Odjeća i obuća za 2,9%, Prijevoz za 0,6% i Ostala dobra i usluge za 0,4%.

Cijene su niže u odjeljcima Rekreacija i kultura za 1,2%, Hrana i bezalkoholna pića i Zdravstvo za 0,2%, Alkoholna pića i duhan i Namještaj, kućanski uređaji i redovno održavanje kuće za 0,1%. U ostalim odjeljcima cijene se nisu mijenjale u ovom mjesecu.

Ukupan indeks potrošačkih cijena u septembru 2013. godine niži je za 0,9% u odnosu na isti mjesec prethodne godine i u odnosu na decembar 2012. Za devet mjeseci ove u odnosu na isti period prethodne godine ukupan indeks potrošačkih cijena je viši za 0,1%, a u posljednjih dvanaest u odnosu na prethodnih dvanaest mjeseci viši je za 0,6%.

Ukupan indeks potrošačkih cijena u septembru 2013. godine je niži za 0,7% u odnosu na prosjek 2012. godine, a u odnosu na prosjek 2010. godine viši je za 5%.

Utvrđen Nacrt zakona o komasaciji

Vlada FBiH je na 83. sjednici održanoj 3. 10. 2013. godine utvrdila i u parlamentarnu proceduru uputila Nacrt zakona o komasaciji. Riječ je o integralnoj i kompleksnoj tehničko-pravnoj mjeri, kojom se vrši okrupnjavanje poljoprivrednog zemljišta u cilju stvaranja što većih i pravilnijih parcela radi ekonomičnije obrade i iskorištavanja i radova na njegovom uređenju.

Kako stoji u obrazloženju Nacrta zakona, značaj poljoprivrednog zemljišta kao prirodnog bogatstva i dobra od općeg interesa se u Europskoj uniji manifestirao tako što su zemlje članice donijele i poseban pravilnik s ciljem uvođenja integralne politike za ruralne prostore i tržišne politike, kao i politike utvrđivanja cijena u okviru zajedničke agrarne politike, te unaprjeđenje svih elemenata poljoprivrednog razvoja pojačanim sudjelovanjem lokalnih zajednica. Nova politika, povezana s agrarnim aktivnostima i reformom njezinih struktura ima, među ostalim, za cilj i poboljšanje radnih i životnih uvjeta, te pružanje jednakih šansi za sve poljoprivrednike.

Ujedno, trenutno važeći Zakon o komasaciji (iz 1985. godine) ne odgovara u potpunosti novoj politici povezanoj s agrarnim aktivnostima i reformom njezinih struktura. Usitnjenost proizvodnih parcela poljoprivrednog zemljišta predstavlja ograničavajući faktor. Izlaz iz postojećeg stanja je, prije svega, okrupnjavanje zemljišnih parcela, uz uvođenje mjera uređenja zemljišta, odnosno komasacija kao jedan od preduvjeta ekonomične poljoprivredne proizvodnje.

Komasacija se može vršiti ako se zbog velike razbacanosti, usitnjenosti i nepravilnog oblika parcela zemljište ne može racionalno obrađivati. Također, ako se zbog postojećih vlasničkih odnosa ili velike razbacanosti i nepravilnog oblika parcela ne može organizirati rentabilna proizvodnja, a već je izvedena melioracija financirana iz proračuna ili drugih izvora. Komasacija se provodi pri izgradnji većih prometnica (ceste, željezničke pruge), drugih objekata (nasipi, kanali, vještačka jezera i drugo), ili uređenja većih vodotoka, kao mjera za sprječavanje usitnjavanja postojećih zemljišnih parcela i uređenja prostora umjesto provedbe izvlaštenja, te ako to, radi stvaranja uvjeta za racionalnije obrađivanje zemljišta, zatraži više od 80 posto vlasnika zemljišta.

Predmet komasacije su sva poljoprivredna zemljišta na komasacionom teritoriju koja čine komasacionu masu. U tu masu uključuju se i pojedine parcele, odnosno dijelovi parcela šuma, šumskog i drugog zemljišta, koje se nalazi kao (polu)enklava u poljoprivrednom zemljištu. Zemljišta pod kulturom naročite vrijednosti (voćnjaci, vinogradi i slično) mogu biti obuhvaćena komasacijom samo uz suglasnost vlasnika. Komasacija može obuhvatiti i zemljišta pod kulturom naročite vrijednosti, kada se radi o parcelama manjih površina, čije bi isključivanje ometalo pravilnu provedbu komasacije ili ako se na tom zemljištu izgrađuju hidromelioracioni objekti ili uređaji.

Utvrđen prijedlog zakona o izmjenama i dopunama porodičnog zakona

Federalna vlada je na 83. sjednici održanoj 3. 10. 2013. godine utvrdila i u parlamentarnu proceduru po žurnom postupku uputila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona FBiH.

Razlog za donošenje novog zakonskog rješenja je Odluka Ustavnog suda BiH od 24. 5. 2013. godine, kojom je Parlamentu FBiH i Vladi FBiH naložena obaveza poduzimanja mjera iz svoje nadležnosti u pravcu osiguranja poštivanja zabrane diskriminacije, kako to propisuju Ustav BiH i Europska konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Zbog toga je iz postojećeg teksta Obiteljskog zakona brisan članak 43. po kojem "muž nema pravo na tužbu za razvod braka za vrijeme trudnoće žene ili dok njihovo dijete ne navrší tri godine života". Ovu odredbu je Ustavni sud BiH ocijenio kao spolno diskriminirajuću u svezi s pravom na pristup sudu. Naime, to pravo nije uskraćeno ženi - majci, te samim tim dolazi do različitog tretmana supružnika.

U članku 45. promijenjen je stavak 1., te novopredloženo rješenje kaže kako su, prije pokretanja postupka za razvod braka, jedan ili oba bračna partnera koji imaju djecu nad kojom ostvaruju roditeljsko staranje, kao i za vrijeme trudnoće žene, dužna podnijeti zahtjev za posredovanje za to ovlaštenoj fizičkoj i pravnoj osobi.

Izmjene i dopune programa poticaja u poljoprivredi za 2013. godinu

Nakon što je na prethodnoj sjednici upoznata sa ovim materijalom, Vlada FBiH je, na prijedlog federalnog ministra poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, na 83. sjednici održanoj 3. 10. 2013. godine donijela Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o usvajanju Programa utroška s kriterijima raspodjele sredstava „Poticaj za poljoprivredu”, utvrđenih ovogodišnjim Budžetom FBiH za program pod nazivom „Od našeg polja do našeg stola”.

U obrazloženju ovih izmjena i dopuna se kaže da su u cilju pravovremene realizacije Programa novčanih podrški za 2013. godinu pokrenute aktivnosti na izmjeni na način da se preraspodijele raspoloživa sredstva, ako bude viškova, po modelima. Naime, i pored detaljne analize i dostavljenih prijava za poticaje proizvodnji od strane nadležnih kantonalnih ministarstava, koji su korišteni kao osnov za planiranje sredstava za proizvodnje, u proteklom periodu se dešavalo da na nekim modelima bude planirano više sredstava nego što je to objektivno potrebno, dok na drugim modelima planirana sredstva nisu dovoljna za izmirenje svih pristiglih zahtjeva, te se Program mijenjao krajem budžetske godine.

Da se ne bi došlo u takvu situaciju, pripremljena je ova izmjena Programa koja bi omogućila izmirenja svih obaveza kada su u pitanju proizvodnje u tekućoj godini i izmirenje preostalih obaveza iz prošle godine u skladu sa Zakonom o izvršenju Budžeta FBiH.

Sredstva za uplatu radnog staža

Federalna vlada je na 83. sjednici održanoj 3. 10. 2013. godine donijela Odluku kojom korisnicima kredita odobrava dodjelu dijela sredstava utvrđenih u Proračunu FBiH za 2012. godinu Federalnom ministarstvu energije, rudar-

stva i industrije u ukupnom iznosu od 997.199,71 konvertibilnih maraka. Sredstva se raspoređuju prema odobrenim zahtjevima za izmirenje dugovanja gospodarskih društava za doprinose za mirovinsko - invalidsko osiguranje uposlenicima koji su stekli uvjete za odlazak u mirovinu, a nije im uplaćen radni staž.

Od ukupnog iznosa, na KTK "Visoko" d.d. Visoko odnosi se 320.361,63 KM, čime će biti uplaćen staž za 29 uposlenika.

Za iste namjene će građanički "Olimp" d.d. uplatiti 54.539,76 KM na ime staža za četvero uposlenih, a sarajevska "Hidrogradnja" d.d. će s 214.818,24 KM riješiti probleme jedanaest djelatnika.

"Zraku" d.d. Sarajevo je namijenjeno 86.971,18 KM, čime će se omogućiti umirovljenje šest uposlenika, dok će za umirovljenje 11 uposlenih u "Fortuni" d.d. Gračanica biti dodijeljeno 139.320,47 KM.

Kakanjski "Rudstoj" d.d. će s 33.296 KM moći umiroviti troje uposlenih, a Rudnici uglja "Tušnica" d.o.o. Livno omogućit će s 147.892,43 KM odlazak u mirovinu za šest svojih uposlenika.

Sredstva će biti dodijeljena preko Razvojne banke FBiH. Korisnici će ove kredite vraćati ovisno o visini dodijeljenih sredstava.

O uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća

Vlada FBiH donijela je izmjene i dopune Odluke o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća. Prema novom rješenju, o korištenju ovih sredstava odlučuju Federalni, kantonalni, općinski i gradski štabovi civilne zaštite, a na prijedlog organa uprave civilne zaštite. O prijedlogu projekata prevencije koji će se sufinansirati iz ovih sredstava odlučuju Vlada FBiH, vlade kantone, općinska i gradska vijeća na prijedlog organa uprave civilne zaštite, a uz prethodno pribavljeno mišljenje Federalnog, kantonalnog i lokalnih štabova civilne zaštite. Kako je obrazloženo, razlog za dopune i izmjene je što u Odluci nije bilo utvrđeno koji organi odlučuju o korištenju sredstava posebne naknade, kao i što nije bila utvrđena procedura podnošenja zahtjeva FBiH za dodjelu pomoći kantonima i općinama.

O radu Vlade FBiH u 2012. godini

Na prošloj sjednici je razmatrano i usvojeno Izvješće o radu Vlade FBiH za 2012. godinu, što ga je pripremio Federalni zavod za programiranje razvoja.

U ovom dokumentu se, uz ostalo, konstatira kako su sva ministarstava lani prosječno ostvarila 86,9 posto planiranih aktivnosti. Najbolje rezultate ostvarila su federalna ministarstva prometa i komunikacija (98,38 posto), obrazovanja i nauke (97 posto), za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata (96 posto), i tako dalje.

Utvrđen Nacrt zakona o privrednim društvima

Vlada FBiH je na 84. sjednici održanoj 23. 10. 2013. godine, u čijem je radu sudjelovao potpredsjednik FBiH Svetozar Pudarić, utvrdila Nacrt zakona o gospodarskim društvima, koji ima za cilj stvaranje pretpostavki za unaprjeđenje poslovnog okruženja kojim bi se omogućilo lakše osnivanje i poslovanje gospodarskih društava, jasnije definirala uloga i nadležnosti upravljačkih struktura u društvima, te unaprijedile i precizirale odredbe vezane za uspostavljanje i funkcioniranje povezanih društava. Riječ je o sistemskom zakonu koji regulira oblasti čija je implementacija direktno povezana za ostvarenjem postavljenih ciljeva Vlade FBiH, koja je svojim Programom rada za period 2012.-2014. kao strateški prioritet identificirala intenziviranje privrednog razvoja, te utvrdila da će naglasak u ovom periodu biti na jačanju domaćeg tržišta i uklanjanju barijera.

Naime, Zakon o gospodarskim društvima iz 1999. godine pretrpio je brojne izmjene i dopune, pa je cilj da se donošenjem novog zakona ove izmjene obuhvate na jedinstven način, te da se ovaj propis uskladi s principima Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj i direktivama Europske unije, te da se utvrde novi europski standardi korporativnog upravljanja.

Inače, kako je navedeno u obrazloženju novog zakona, poslovno okruženje u FBiH karakteriziraju brojna regulatorna ograničenja, zastarjeli, nejasni i neprimjenjivi propisi te sporost u postupanju nadležnih organa. Ovim se značajno usporava proces ukupnog ekonomskog razvoja i nameću značajni troškovi gospodarskim subjektima. Imajući u vidu značaj ovog zakona u postizanju napretka i ispunjavanju zahtjeva vezanih za proces približavanja EU, revizija i izmjene postojećeg Zakona o gospodarskim društvima su identificirane kao jedan od preduvjeta obuhvaćenih Standby aranžmanom s Međunarodnim monetarnim fondom.

Također, Zakon o gospodarskim društvima, kao sistemski, predstavlja i jedan od elemenata matrice za pregovore oko novog zajma Svjetske banke vezanog za budžetsku podršku unaprjeđenju razvojnih politika u BiH. Akcent je, u oba slučaja, stavljen, između ostalog, na poslovno okruženje, pri čemu je cilj privlačenje što većeg broja domaćih i inostranih investicija koje će podržati plan srednjoročnjeg ekonomskog rasta. Vlada FBiH je opredijeljena da nastavi ulagati napore s ciljem pojednostavljenja postupaka i jačanja transparentnosti u ovoj oblasti.

Danom početka primjene ovog zakona, prestat će važiti raniji Zakon o gospodarskim društvima, a sva gospodarska društva, uključujući i ona sa učešćem državnog kapitala u vlasničkoj strukturi, dužna su oblik, tvrtku, temeljni kapital i statut uskladiti sa ovim zakonom u roku od šest mjeseci.

Utvrđen Nacrt zakona o javno-privatnom partnerstvu

Federalna vlada je na 84. sjednici održanoj 23. 10. 2013. godine, utvrdila Nacrt zakona o javno-privatnom partnerstvu kojim se uređuju predmet, načela, način, uslovi i nadležnosti putem kojih će se ostvarivati javno-privatno partnerstvo između javnog tijela i privatnog partnera kao i postupak predlaganja, odobravanja i provedbe projekata, društvo za provođenje projekata javno-privatnog partner-

stva, institucionalna struktura, pravna zaštita, prekršajne, prelazne i završne odredbe.

Javno-privatno partnerstvo u smislu ovoga zakona je partnerski odnos između javnog i privatnog partnera koji se uspostavlja putem ugovora za realizaciju projekata javno-privatnog partnerstva.

Postupak odobravanja prijedloga projekata javno-privatnog partnerstva vrše javna tijela, vođenje registra ugovora o javno privatnom partnerstvu i nadzora nad provođenjem ugovora Komisija za koncesije FBiH za projekte iz nadležnosti FBiH i komisije za koncesije kantona za projekte iz nadležnosti kantona, grada ili općine.

Razlozi za donošenje ovog zakona sadržani su u potrebi stvaranja transparentnog, nediskriminatornog i jasnog pravnog okvira za utvrđivanje uslova pod kojima domaća i strana pravna lica mogu investirati u izgradnju i rekonstrukciju javne infrastrukture. To uključuje gradnju i/ili rekonstrukciju javnih informacijsko-komunikacijskih sistema, i/ili građevina od javnog interesa, a u svrhu pružanja krajnjim korisnicima javne usluge iz okvira nadležnosti javnog partnera ili u svrhu osiguravanja javnom partneru potrebnih preduslova za pružanje javnih usluga iz okvira njegovih nadležnosti ili pružanje krajnjim korisnicima javnih usluga iz okvira nadležnosti javnog partnera, uključujući pružanje usluga upravljanja informacijsko-komunikacijskim sistemima od javnog interesa, odnosno pružanja javnih usluga krajnjim korisnicima na izgrađenim informacijsko-komunikacijskim sistemima.

Također, predloženi pravni okvir bi trebao da doprinese stimuliranju ulaganja domaćeg i stranog kapitala u javni sektor radi obezbjeđenja višeg nivoa kvaliteta javnih usluga i za ekonomski razvoj BiH.

Najveće prednosti javno-privatnog partnerstva su razvoj inovativnog načina finansiranja, što znači da će izgradnja biti brža, manji troškovi, bolja raspodjela rizika, kvalitetnija usluga, te stvaranje dodatnog prihoda.

Utvrđen Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o registraciji poslovnih subjekata u FBiH

Vlada FBiH je na 84. sjednici održanoj 23. 10. 2013. godine utvrdila i Parlamentu FBiH uputila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o registraciji poslovnih subjekata u FBiH. Ovo je obveza preuzeta i Programom rada Vlade FBiH za razdoblje 2012-2014. godina, u kojem je kao strateški prioritet identificirano intenziviranje gospodarskog razvoja, pri čemu je naglasak na jačanju domaćeg tržišta i uklanjanju barijera. Nužno je usvojiti i nove europske standarde korporativnog upravljanja i ustanoviti učinkovite mehanizme za praćenje njihove primjene.

Zakon o registraciji poslovnih subjekata u FBiH je već imao dvije izmjene i dopune, a njegovom primjenom utvrđeno je da je postupak registracije društva u FBiH kompliciran, skup i dugotrajan, te da takav predstavlja prepreku potencijalnim investitorima. Pored toga, pojedine odredbe važećeg zakonskog teksta su, u dijelu koji se odnosi na nužnu dokumentaciju, redosljed koraka i trajanje procesa, u koliziji s ostalim važećim propisima u FBiH (Zakon o gospodarskim društvima, Zakon o notarima, porezni propisi), te stvara dodatnu pravnu nesigurnost. Sve ovo nega-

tivno utječe i na ranigranje BiH, odnosno FBiH u brojnim istraživanjima koja se bave pokretanjem poslovanja. Tako je, primjerice, prema izvješću Svjetske banke „Doing Business”, BiH u posljednje dvije godina na 162. mjestu od 183 analizirane ekonomije s fokusom na postupak registracije, odnosno pokretanja poslovanja.

Stoga danas predložene izmjene i dopune Zakona teže olakšanju procedure za pokretanje poslovnih aktivnosti u FBiH. Imajući u vidu zacrtane ciljeve Vlade FBiH, te značaj postupka registracije u razvoju ekonomije i postizanju napretka i ispunjavanju zahtjeva vezanih za proces približavanja EU, revizija i izmjene postojećeg Zakona su identificirane kao jedan od preduvjeta obuhvaćenih Stand by aranžmanom s Međunarodnim monetarnim fondom. Također, ovaj zakon predstavlja i jedan od elemenata matrice za pregovore o novom zajmu Svjetske banke vezanog za proračunsku podršku unaprijeđenju razvojnih politika u BiH. Naglasak je, u oba slučaja, stavljen na poslovno okruženje, pri čemu je cilj privlačenje što većeg broja domaćih i inozemnih investicija.

Izmjene i dopune Zakona predstavljaju opredjeljenje Vlade FBiH za nastavak ulaganja napora s ciljem pojednostavljenja postupaka i jačanja transparentnosti u ovoj oblasti.

O strategiji razvoja industrije tekstila, odjeće, kože i obuće u FBiH za period 2013-2023. godina

Vlada FBiH usvojila je Akcioni plan za realizaciju Strategije razvoja industrije tekstila, odjeće, kože i obuće u FBiH za period 2013-2023. godina. Cilj ovog dokumenta je da istakne opće karakteristike i probleme sa kojima se suočava industrija tekstila, odjeće, kože i obuće u FBiH i predloži mjere i aktivnosti koje se trebaju realizirati, s težnjom konačnog oporavka ove industrijske grane.

U postupku pripreme Prijedloga strategije sudjelovalo je više od 50 predstavnika privrednih društava, kao i više od 20 institucija koje su identifikovane kao ključni akteri ove javne politike.

Planom je predviđena izrada smjernica za razvoj bazne proizvodnje i proizvodnje pratećih materijala za potrebe industrije tekstila, odjeće, kože i obuće. Nadalje, donošenjem zakonske regulative predviđeno je unapređenje postojećih uvjeta poslovanja, stvaranje uvjeta za veća strana ulaganja i kvalitetniju promociju domaće industrije, preferiranje plasmana domaćih proizvoda u sistemu trgovačkih lanaca, eliminacija sive ekonomije, stimuliranje izvoza, formiranje klastera, te uređenje oblasti fiskalnih i parafiskalnih opterećenja privrede. Planom je također planirana modernizacija proizvodnje, usavršavanje postojećeg kadra, kao i prilagođavanje sistema obrazovanja potrebama privrede u saradnji s naučno-obrazovnim ustanovama i drugim institucijama. Predviđeno je i upućivanje inicijative Vijeću ministara BiH za usklađivanjem carinskih tarifa, akcize, bankovne garancije za lohn-poslove, uređenje sistema Javnih nabavki, te preuzimanje Evropskih direktiva u domaće zakonodavstvo.

Vlada je zadužila nosioce aktivnosti na realizaciji Akcionog plana za realizaciju Strategije razvoja industrije tekstila, odjeće, kože i obuće u FBiH za period 2013.-2023. godina, da neizostavno učestvuju u njegovoj realizaciji i blagovremeno izvještavaju Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije o poduzetim aktivnostima.

Nova infrastrukturna politika EU

U okviru najtemeljitiije reforme infrastrukturne politike od njenog nastanka osamdesetih godina, Evropska komisija je sredinom oktobra ove godine objavila nove karte na kojima je prikazano devet glavnih koridora koji će biti okosnica za promet unutar evropskog jedinstvenog tržišta i kojima će se značajno izmijeniti veze između Istoka i Zapada. U skladu s tim ciljem, finansijska sredstva EU za prometnu infrastrukturu utrošit će se za razdoblje 2014 – 2020. godine i iznositi 26 milijardi eura.

Novom infrastrukturnom politikom EU, ako je posmatramo u cijelosti, postojeća rascjepkana mreža evropskih cesta, željeznica, aerodroma i kanala bit će pretvorena u jedinstvenu transevropsku prometnu mrežu (TEN-T).

Potpredsjednik Evropske komisije Sim Kallas zadužen za promet, izjavio je:

- Promet je temelj evropske privrede. Bez dobrih prometnih veza Evropa neće rasti ni napredovati. Novom će se infrastrukturnom politikom EU uspostaviti snažna evropska prometna mreža u svih 28 država članica radi promoviranja rasta i konkurentnosti. Njome će se povezati Istok sa Zapadom te će sadašnja rascjepkana prometna mreža postati zaista evropska.

Novom politikom prvi put se utvrđuje osnovna prometna mreža utemeljena na devet glavnih koridora, i to: dva koridora sjever – jug, tri koridora istok – zapad i četiri dijagonalna koridora. Tom će se osnovnom mrežom bitno izmijeniti prometne veze između Istoka i Zapada, ukloniti uska grla, poboljšati infrastruktura te pojednostaviti prekogranični promet za putnike i preduzeća širom EU. Poboljšat će se veze među različitim vrstama prijevoza i pridonijeti ostvarenju ciljeva EU u oblasti klimatskih promjena. Osnovnu mrežu potrebno je dovršiti do 2030. godine. Dostupnost finansiranja ovisit će o uspjehu zaključenja pregovora o ukupnom višegodišnjem finansijskom okviru 2014 – 2020. godine.

Ta finansijska sredstva za prometnu infrastrukturu koja će utrošena iznositi 26 milijardi eura, EU će usmjeriti na osnovnu prometnu mrežu u kojoj leži najveća dodatna vrijednost Unije. Kako bi veze između Istoka i Zapada bile na prvom mjestu, gotovo će polovina ukupnog finansiranja Evropske zajednice za prometnu infrastrukturu (11,3 milijarde eura iz Instrumenta za

povezivanje Evrope) biti ograničena isključivo na kohezijske države.

Novu osnovnu prometnu mrežu podupirat će sveobuhvatna mreža puteva koji će se uključivati u osnovnu mrežu na regionalnom i nacionalnom nivou. Tom sveobuhvatnom mrežom osigurati će se potpuna pokrivenost Unije i dostupnost svih regija. Cilj je osigurati da postepeno, do 2050. godine, velika većina evropskih građana i preduzeća od te sveobuhvatne mreže ne bude udaljena više od 30 minuta.

Novom prometnom mrežom, ako je posmatramo u cijelosti, biće omogućen: (1) sigurniji promet i manje zastoja i (2) olakšana i brža putovanja.

Iznos od 26 milijardi eura (trenutna cijena) dodijeljen za promet u okviru Instrumenta za povezivanje Evrope iz višegodišnjeg finansijskog okvira zapravo će se upotrijebiti kao početni kapital za podsticanje daljnog ulaganja država članica kako bi se dovršile prekogranične veze koje se drugačije možda ne bi izgradile. Procjenjuje se da će troškovi u prvij fazi finansi-

ranja osnovne mreže u periodu 2014 – 2020. godine iznositi 250 milijardi eura. Osnovnu mrežu potrebno je dovršiti do 2030. godine.

Osnovnom mrežom bit će povezane:

- 94 glavne evropske luke sa željezničkim i cestovnim prometom
- 38 ključnih aerodroma sa željezničkom vezom s velikim gradovima
- 15.000 km željezničke pruge modernizirane za velike brzine
- 35 prekograničnih projekata za smanjenje uskih grla.
- Procjenjuje se da će to biti privredna pokretačka snaga jedinstvenog tržišta kojom će se omogućiti uistinu slobodan protok robe i ljudi širom EU.

Karta osnovne TEN-T mreže (transevropska prometna mreža) i devet glavnih koridora i dodatne informacije mogu se pronaći na linkovima MEMO/13/897 i http://ec.europa.eu/transport/index_en.htm

Lejla Sadiković
l.sadikovic@kfbih.com